

הדר פרק ששי עירובין

סו.

עין משפט גזר מצוה

לד א מיי פ"ב מהל' עירובין הל"ב סגנו עשין דלגנו א טושי"ע אר"מ סימן שפג וק"י שפג סעי' י ב:הגה"ת: ב (מ"י) שם טו"ע אר"מ ס"י שפג סעי' ה': ג (מ"י) שם טו"שע שם לה ד מ"י שם הלכה י סגנו שם טור ש"זע אר"מ סימן שפג סעיף ט':

רבינו חננאל

יפה עשיתם ששכרתם איני והא"ר יוחנן שובר כמעורב דמי, מאי לאו מערב מבעוד יום אף שובר מבעוד [יום]. ודחינן לא שובר כמעורב, מה מערב אפי' בפחות משה פרוטה אף שובר אפילו בפחות משה פרוטה, מה מערב אפילו שכירו ולקטו אף שובר כד. ומה העירב [ה'] שגיבוי את עירובין אחד מולין על ידי כולו, אף שובר [ה'] ששרויין בחצר אחת, אחיז שובר על ידי כולו, תחי בה ר' אליעזר, בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל שרות, ואמר מה מבטל שרות אפי' בשבת, כדנתן בית הייל אומרים אפי' משתחשך אף שובר גוי משתחשך, אי הכי קשיא דשמואל, דאמר כל מקום שאוסרין ומעריבין מבטלין, כגון שתי חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לעירב זו עם זו ומותרין, לפיכך כיון שהעירוב מתירין אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל רשותו מזו לזו, אבל במקום (שאין מעריבין) [שמעריבין] ואין אוסרין, כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, כדנתן בבית אחד שבין שתי חצירות, ונפין הכותל עד ר' אמת מותר מפני שהוא כפתח, ואין סותרין אותו מעריבין שנים, כל חצר בפני עצמה, ואינה אוסרת זו על זו, ואם רצו ופתחוהו מעריבין אחד, כגון אילו אין מבטלין מזו לזו, וכן חצר שאוסרין הדירין בה ואין מעריבין בה, פ"י אין בה היתר בעירוב כגון דדאדי בה גוי, ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מעריבין, כענין שאמרו אין מבטלין, חצר שאוסרין (בה) ואין מעריבין בה הדיכי דמי, לאו דדאדי בה גוי, ואי היה גוי מאתמול היה למיגר מיניה מבעוד יום.

לא מה מערב אפי' נפוחו כו'. דלקולא אקשיניהו רבי יוחנן ולא לחומרא דכל בעירובין להקל: ומה מערב אפי' שצירי ולקטו. דנכרי אס ישראל הוא כדאמר לעיל (דף סד.) נותן עירובו ודיו: אף שוכר אפי' שצירי ולקטו. דנכרי אס נכרי הוא משכיר רשות אדוניו לדיורי החצר: אחד מערב ע"י כולו. כגון

(א) כ"ט: (ב) האסוריה (ג) דף ק"א: (ד) ולעיל דף ס"ב: (ה) [ש"ל ואין מעריבין אין מבטלין כו', (ו) נעמד ב', (ז) דף ס"ט: (ח) דף ס"ב: (ט) דף ס"ד.]

הגהות הב"ח

(א) גמרא ב' חלירי' זו לפנים מזו כוה:

(ב) שם שתי חלירות ופתח א' ביניהן כוה:

(ג) תוס' ד"ה דאחל כו' וכיון שהיה מועיל כאן עירוב מנה ל': (ד) בא"ד הגה"ה כי לא אמרין ל"ל ומיבטל ה"ג נמחק: (ה) בא"ד כיון עירב דרך הפתח, י"ב ע"ל דף ע"ב: (ו) ד"ה יפה ובר' ולקמן כסף שמעתא. י"ב דס"ו ע"א: (ז) ד"ה מערב וכו' וי"ל דהם מיירי שגיהסו שותפים:

ז' חלירות ופתח ביניהן וזכו לערב זו עם זו אחד מולין עירובה של זו לתוך של זו והוי שליח לנציריו כדמני' זכאי פירקא (דף ע"ג:) חמשה גבזו את עירובין כשהן מוליקין אותו למקום אחר אחד מוליק ע"י כולו: חמשה. ישראל ששרויין עם הנכרי נחצר אחת אחד מהן שוכר מן הנכרי נצטיל כולו: ספי נה ר"א. נהא מילתא דאמנן לעיל [סה:]: ושכרו מן הנכרי ואח"כ ציטלו. תהי לשון מריח כמו צת תיהא דמס' ע"ז (דף סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר: כל מקום שאוסרין. זה על זה בלא עירוב ואס הי' רוצין לערב יכולין לערב: מבטלין. אס שכחו ולא עירבו מבטלין רשותו לאחד מהן והוי כוליה חצר ידידה ותהא מותרת לטלטל בכולה ובלבד שלא יוצאו מן הצמח לחצר אלא מצדו של אותו יחיד בלבד: כל מקום לאסויי שסי חלירות זו לפנים מזו. דהיכא דלא עירבה פנימיות לעצמה אסרה אחיזונה אפי' לרצון דפליגי עליה דר"ע מודו דרגל האוסרת^א במקומה אסרת שלא

דחזו כולה לאיערובי מאתמול לפיכך אין צטול העירוב שלהן כלל וגם אין שייך לומר כלל שצת הואיל והותרה הותרה ולא יצטול עירוב שלהן כשיצא הנכרי בשצת וזה אין נראה לפרש כלל דכאן לא עירבו ולפיכך לא סגי בשכירות לחוד בלא ציטול דהא על כרחך היו יכולין לערב כאן כדפרישית לעיל להלכה כר' יהודה דנכרי כי למיה לא אסר וכיון שהיה מועיל^א בלאו עירוב מנה ליה שלא עירבו ועשו שכירות וציטול דקשיא ליה לקמן דשמואל רביה דאמר אוסרין ואין מעריבין אין מבטלין וצוקן שמעתא דקאמר למ"ד שוכרין לא מיצעי לך תרמי עצדינן שכירות וציטול דלמא כהא הוא דעירבו ולא עשו אלא שכירות לחוד על כן נראה כפירוש הקונטרס דלפילו עירבו צטול העירוב לגמרי מיכן כיון שצא הנכרי ואס תאמר ולמה להו הכא תרמי שכירות וציטול וצטול לחודה סגי כיון דצטלי רשותיהו לגבי חד הוה ליה יחיד במקום נכרי כדאמר לעיל^ב גבי אלא במקום שיכול לעמוד ולהתקיים כל השצת כגון עירב דרך הפתח^א ונקטם או עיטלה קורמו או לחזי ומכאן ש להוכיח היכא שא' מצני חצר אחת היה גוסס בשצת העירוב וערבו עמו צטול העירוב הואיל ורוב גוססים למיתה אינו ראוי להתקיים כל השצת ע"כ לשון הג"ה בשם רבי מאיר מירושלמי ז"ל.

יחיד במקום נכרי דא"כ צטולת תורת עירוב מאותו מצוי ה"מ נכרי שאינו רואה להשכיר דלא אפשר להו לערב אבל כהא שהוא מתרלה להשכיר ובשצת אחרת ויכולו לערב להמיר לכולן אלא היום שצא הנכרי בשצת לא אפשר מועיל ציטול לעשות יחיד במקום נכרי דאין שייך כאן לומר צטולת תורת עירוב וי"ל כיון שאס לא היה מתרלה להשכיר לא היה מועיל ציטול משום דא"כ ציטולת תורת עירוב אין לחלק צין מתרלה לשאינו מתרלה דאטו אמירת הנכרי תגרום הציטול שיעול כשיאמר אתרעה לכם להשכיר או לא יועיל כשיאמר לא אתרעה לכם ועוד י"ל דהני אמוראי קצירא להו כר"מ דאמר אסור יחיד במקום נכרי ור' יוחנן ארווי לא מורינן אבל אגן קצירא לן ודאי כרבי אליעזר צן יעקב דהא אצ"י ורצא קיימי כותמיה צעודא דהמנן צר רסתק:

^א **איךלעו** אההוא פונדק כו'. פירש בקונטרס היו שם הרבה צמים של ישראלים שהיו אוסרים זה על זה ויש פירושים שמונה בהם פונדק יש צו חדרים הרבה פתוחין לחצר והאכסניאיים נכנסין צהן ואוסרין זה על זה וגם זה אמת כדי האזי גוונא נמי אסרי כמו חצורה שצמחה צטרקלין: **יפה עשיתם ששכרתם**. רבינו חננאל פסק כר' יוחנן לגבי שמואל וכדצרי המיקל בעירוב ואומר ר"י דלקמן צפירקין (דף ע"ג:) שאוסרין^א אין מעריבין ואין מבטלין דבכל דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל וכדצרי המיקל בעירוב ואומר ר"י דלקמן צפירקין (דף ע"ג:) דייק צרייתא כשמואל דתניא כל שנאסר למתק שצת נאסר לכל השצת כולה כגון שני צמים צניי יצדי רשות הרבים והקיפוס נכרים מחילה בשצת זו הכלל לאחיות מת נכרי בשצת דאין מבטלין ולקמן^ב צסוף שמעתא אמרין דמת נכרי בשצת אליבא דמ"ד שוכרין לא מיצעי לך השמא תרמי עצדינן חדא מיצעיא ש"מ לא מיתוקמא ההיא צרייתא כר' יוחנן דאמר שוכרין ודוחק לומר דלאחיותי מת נכרי בשצת איירי דלא ציטול דלא משתרו כשמת הנכרי אע"פ שעירבו מע"ש אבל ציטול מהני שהרי הקיפוס נכרים מחילה איירי אפי' ע"י ציטול דלאמרינן צסוף שמעתא דאין מבטלין ודומיא דהכי קאמר לאחיותי מת נכרי בשצת דאין מבטלין ואפי' אח"ל שר' יוחנן היה מעמיד זה הכלל דצרייתא לאחיותי מילתא אחריית מ"מ מדנקט סתמא דהש"ס הכי שמע מינה דהכי הלכתא: **יפה עשיתם ששכרתם**. לא דמי למתק וממכר ליאסר בשצת דלא הוי אלא כמתנה צעלמא שאין עושין אלא להמיר טלטול: **מעורב אפי' שכירו ולקטו**. פירוש כדאמר שמואל לעיל אפי' שכירו ולקטו של נכרי נותן עירובו ודיו ואס תאמר דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא וצירושלמי משמע דלית ליה לרבי יוחנן האזי קצירא דקאמר ר' יוחנן התם ישראל ונכרי שהיו דרים צבית אחד צריך ישראל לצטול ונכרי להשכיר ויש לומר^א דתתם שגיהסו שותפים צבית ישראל ונכרי דלא הוי כשכירו ולקטו דהכא ועוד יש לחלק דאין ייחד הנכרי לישראל שהוא שכירו ולקטו חדר אחד שלא יוכל הנכרי להשתמש בו דהוי השתא הנכרי מסולק מישראל ואין יכול לטולק לישראל כשהוא לא אמרין נותן עירובו ודיו וכדי האזי גוונא איכא לאוקמי ההיא דירושלמי: **כל מקום שאוסרין ומעריבין מבטלין**. האזי כללא לאו דוקא צכל מקום דהרי חורבה שאמר שמואל צסמוך אין ציטול רשות בחורבה ואפי' בחצר מסיק רצא לקמן^א אליבא דשמואל דאפי' צ' חלירות זו לפנים מזו פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין ומה שפירש כאן כגון שתי חלירות זו לפנים מזו היינו לאצ"י ורצא לאותו ענין שפירש לקמן והוה מצי למימר כגון אצ"י חצר ששצת אחד מהם ולא עירב אבל הא מתניתין היא לקמן^א ולא אצטרך ליה לאשמעינן האזי:

ואי דאתא מאתמול אגור מאתמול. דאס אין הנכרי רואה להשכיר מה יכול ציטול להועיל אע"ג דשמואל אית ליה לעיל^א הלכה כראצ"י דשרי יחיד במקום נכרי הא אמרינן לעיל^ב דאין הציטול עושהו יחיד במקום נכרי משום דא"כ צטולת תורת עירוב מאותו מצוי ואפילו מתרעה היום להשכיר או שמת ועל זה קאמרינן דאין מבטלין משום דלאתמול לא היו יכולים לערב לפי שלא נתרעה להם מאתמול להשכיר אכתי מעריבין קרינא ציה דכיון דאס היה אתמול מתרעה היו יכולין לערב וכשכיר היום ממנו או שמת יכולין לטול שפיר: אלא